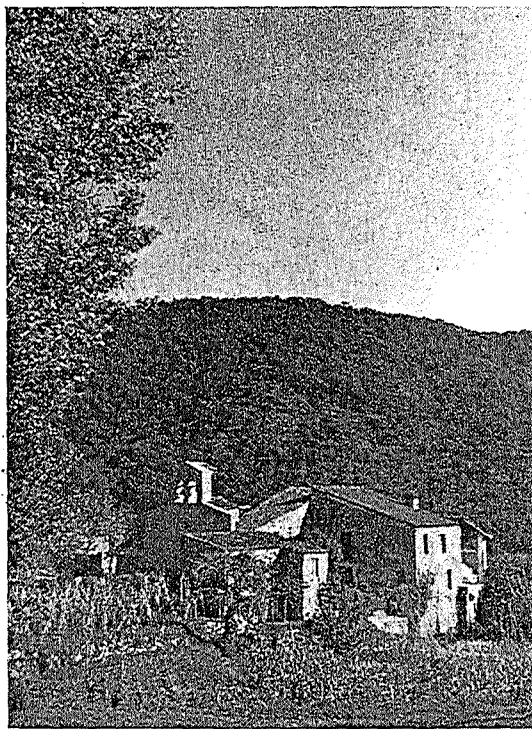

40 ANYS DE LA
FESTA POÈTICA DE
SANT MARTÍ DE RIELLS

XAVIER GARCIA I PUJADES

FESTA POÈTICA

PRO ABADIA DE SANT MARTÍ DE RIELLS
DEL MONTSENY

1954

El 13 de juny de 1954, un grup de prohoms de la cultura catalana, cridats pel poeta i prevere Pere Ribot, celebraren la Festa Poètica, destinada a recollir fons per a la reconstrucció de l'església-abadia de Sant Martí de Riells del Montseny, on mossèn Pere ha exercit des de llavors la seva missió sacerdotal, tot i que ja feia anys, des de l'acabament de la guerra, que estava vinculat al Montseny.

L'any passat va fer quaranta anys d'aquesta festa, que va congrega, en una esplanada boscosa, potser un centenar ben bo de persones, disposades a recitar i escoltar versos i parlaments, i tot en català, cosa que sens dubte no haurien pogut fer sense comptar amb la benedicció – i mai millor dit– del Bisbat de Barcelona i de qui n'era el titular, l'Arquebisbe Gregorio Modrego, que no es distingia precisament per estar al costat de la cultura del país, en aquells anys a la catacumba. Però mossèn Pere Ribot devia treure a lluir els seus arguments, i només ell, i pocs més, deuen estar en el secret del desllorigador que donà via lliure a l'acte.

La qüestió és que la Festa Poètica –doblada d'un innegable sentit de fe, per la personalitat de qui la convocava i perquè s'hi homenatjà mossèn Cinto– es va celebrar, de la mateixa manera que se celebraven, amb permís o sense, la Festa Literària de Cantonigròs, que des de 1944 organitzava Joan Triadú (un dels puntals de l'acte de Riells), les lectures poètiques, de 1946 a 1953, a casa del geògraf Josep Iglésies, a Barcelona, o els contactes que començaven a teixir els nuclis de la catalanitat comarcal.

Sota la capa clerical –tan decisiva aquells anys– van acollir-se, a l'ombra protectora dels àlbers, el poble ras de la muntanya i, a primera fila, per damunt dels anys i les tempestes, aguantant el tipus, gent com Carles Riba i Clementina Arderiu, Josep M. de Sagarra i Ferran Soldevila. Formaven el jurat que atorgà els distints premis mossèn Pere Ribot, el pedagog Alexandre Galí, el botànic Pius Font i Quer, els poetes Marià

Manent (tan vinculat des Viladrau al Montseny) i Josep M. Boix i Selva, i els crítics Jaume Bofill i Ferro i Joan Triadú.

A la tardor de 1955 es publicà el llibre –avui joia bibliogràfica– que recull els parlaments i els poemes i assaigs premiats, en una edició feta amb la cura que sempre ha posat en els seus treballs d'impremta la Casa Altés, de Barcelona, i, naturalment, amb el *Nihil Obstat* del Censor, el Canonge Cebrià Montserrat, i l'*Imprimatur*, de l'Arquebisbe Modrego, de qui, acabada la guerra, es contava l'anècdota que, sentint parlar uns nens a Barcelona, va dir: "Hay que ver, tan pequeños y hablando en catalán".

Entre les adhesions fetes públiques a la Festa Poètica cal comptar amb la de l'Abat Escarré, de Montserrat, el qual, tot i reconèixer que "em faria molt bé una mica d'aire i d'aigua del bell Montseny", lamenta no poder-hi assistir per ser inexcusable la seva presència al Monestir.

En el parlament de benvinguda, Pere Ribot, fent un símil entre les muntanyes bíbliques del Sinaí, el Tabor i el Gòlgota, des d'on es produeix i s'immola en sacrifici el missatge de Déu, va esmentar que "a la falda d'una de les muntanyes més encisadores de Catalunya, en aquesta petita dolça vall closa i de somni perdurable, venim a retre culte al verb, a copsar el respir de Déu entre nosaltres". Definí el Montseny com "la muntanya de la nostra esperança, de la joia, el mur on recolza la nostra fe en l'esdevenidor, l'aire fresc que revifa el cor de la ciutat trepidant, la torre d'homenatge del nostre triomf", i parlà dels que allí s'hi reunien –talment "el poble d'Israel que es replegava als flancs de la muntanya per tal de reprendre coratge i armarse-se de bell nou contra el filisteu"– com a "germans de Pàtria i Poesia", fossin "poetes, orfegres del verb; excursionistes, romeus del paisatge" o el "cor del poble, atent a l'espurna que encén la selva adormilada".

De la fe del Montseny, passà a parlar del Pirineu, "capçal de l'esperança", i de Montserrat, l'Amor, en un paral·lelisme de virtuts teològals i virtuts de la terra. Relatà també el primer cop que va posar el peu en aquest lloc, quan "obrir els ulls i sentir-me com creat de bell nou, fou tot u. Tot era fresc de l'alè de Déu, i hauria dit que sentia el seu pas a l'oreig del capvespre". Mossèn Pere recordà Virgili i Rilke i veia la tardor del Montseny – "fatigada de plenitud" – com "una contraclaror d'eternitat".

En aquesta simbiosi d'home i muntanya hi copsava "el respir vegetal del mot clàssic, la frase feta i senyorívola de l'idioma". I també hi trobà la gran pau, "fatigat d'una lluita impossible, entre dos focs, en l'escolanent d'una guerra tràgica per a tots", una pau que va ofrenar als

Mossèn Pere Ribot durant el seu discurs. L'acompanyen a la presidència, de dreta a esquerra, Alexandre Galí, el Dr. Pius Font i Quer, el senyor Alcalde de Riells, i Marià Manent, J. Mª Boix i Selva i Joan Triadú, que amb Jaume Bofill i Ferro, absent, formaven el jurat.

amics, "en un paisatge segur de si mateix, propici a l'aïllament, fet a la teva mida, i que no t'aclapara, t'eleva i et commou, et retorna a tu mateix, topografia d'amor, terra verge i lliure... Montseny, muntanya de la Visió, Tabor de Catalunya!".

I acabà recordant – altíssim poeta místic ell mateix– com dos altres grans, Verdaguer i Guerau de Liost, van saber cantar tan a fons el Montseny per haver-s'hi submergit intensament, i l'obra dels quals es projecta "en un vaivé de delits i sofrances, en aquest migdia d'amor, damunt el cos adolorit i fecund de Catalunya".

LA MEMÒRIA DEL SECRETARI DELS PREMIS

En condició de Secretari del Jurat, Joan triadú valorà els treballs presentats i, en particular, les obres guanyadores dels diversos premis que s'atorgaren: de Poesia, d'Assaig sobre Verdaguer i el Montseny, d'Assaig sobre Guerau de Liost i el Montseny i dos altres premis, a poemes inèdits sobre el Montseny i a poetes inèdits.

Triadú va fer un parlament, com s'anomenava a l'època, de "resistència", destinat a mantenir el coratge del fort i a reforçar el del feble. L'estímul proper de la naturalesa afavoria l'afermament d'alguna esperança en la Pàtria, els brots juvenils de la qual començaven a brotar. Efectivament, com deia el crític i agitador cultural, aquell concurs, "que no ha volgut cenyir-se als salons ni adornar-se d'altres flors que les del camp", cercava "la salut i la força del pelegrinatge espiritual".

La idea de construir, d'"alçar parets" – com a persones i com a poble, humanísticament, culturalment, espiritualment, tot embolicat amb clars eufemismes– era dominant en el missatge de Triadú, que fuetejà, per a qui ho volgué entendre, contra "el pur absentisme", "l'esperit de la inacció" i l'"inconformisme teòric", del qual digué que no fa ni deixa fer, ni creu ni deixa creure.

Els autors premiats, tant en poesia com en assaig, eren els que marcaven el mestratge literari i cívic d'aquell difícil moment i aquells que l'haurien de marcar en un futur proper: Carles Riba, en la seva plenitud, i tres poetes joves, però que ja havien publicat: Blai Bonet, de Mallorca, Joan Fuster, del País Valencià, i Jordi Sarsanedas, de Catalunya. També es deixaren sentir les veus poètiques de Felip Graugés i d'Oswald Cardona, amb diversos poemes inèdits sobre el Montseny, i les joveníssimes i inèdites d'Antoni Sala-Cornadó, Frederic-Pau Verrié i Manuel Nadal. I també Martí Suñol, farmacèutic de la Garriga, animador cultural d'aquestes contrades.

Els premis en prosa, per a un assaig sobre Verdaguer i el Montseny, van ser per als crítics Maurici Serrahima i Josep Miracle, contemporanis, nats a les primeries del segle i que, per tant, estaven en la seva maduresa, i als destinats a un assaig sobre Guerau de Liost i el Montseny, van ser per a Ferran Soldevila, un dels mestres de la historiografia catalana, i per a Esteve Albert, que llavors ranejava els quaranta anys, i que, en el futur pròxim, des d'Andorra, tanta labor en l'estudi del folklore i la història pirinenca va realitzar.

CULTURA I POBLE: ALTRE COP JUNTS

Per la claror que es filtrava entre els arbres aquell migdia de juny de 1954 al Montseny, per la lectura dels poemes premiats en boca dels mateixos autors i per l'adhesió de tanta gent que hi assistí, podem deduir, a

Joan Triadú llegeix la Memòria del secretari.

Carles Riba llegint Els tres Reis d'Orient.

quaranta anys de distància, que els creadors de cultura i el poble tornaven a trobar-se i que el diàleg es reprenia.

Ho deia, en un vers d'"Els Tres Reis d'Orient", Carles Riba: "Déu, però, en cada instant, és un pur començar"; ho deia també Blai Bonet, des de l'ardent soledat espiritual de Santanyí (Mallorca): "don fe i res més perquè el demés em manca" i, igualment, Joan Fuster, des de Sueca: "Van recobrant el gust de les dreceres els nostres peus amargs", com consta en la tercera de les "Cinc invocacions", del llibre *Terra en la boca*, que l'escriptor valencià dedicava a Sanchis Guarner, en el seu il·lustre compatriota, i a dos exiliats amb qui llavors mantenia relació epistolar: Vicenç Riera Llorca i Agustí Bartra.

El Montseny havia estat refugi davant les atrocitats de la guerra (Marià Manent, membre del Jurat, hi havia escrit el seu dietari "El vel de Maia") i anys després, com en ocasió de la Festa Poètica de 1954, ho continuava essent per a reprendre el camí col·lectiu i per a guarir nafres pulmonars de poetes com Blai Bonet, una ofrena més del sacerdot i poeta, Pere Ribot, que ha fet d'aquesta muntanya un missatge espiritual.

Talment com va fer-li Verdaguer i Guerau de Liost, i així ho assenyalaven els autors esmentats que van evocar la seva relació amb aquestes valls. Davant les penalitats biogràfiques de Verdaguer, Serrahima hi evocava el caràcter de refugi que hi trobà el sacerdot-poeta: "Fugim a la muntanya, pugem a l'alta cima/ on de tants crims no sentirem lo baf", sobretot els últims anys, poc abans de morir.

Per la seva banda, Josep Miracle, biògraf de Verdaguer, tractà de la influència del Montseny (lèxic, llegendes, vegetació...) en la gènesi i l'escriptura del poema de l'"Atlàntida", ell que va néixer, com diu Miracle, "al repeu d'una de les muntanyes de més presència i de més personalitat". L'esfondrament de l'Atlàntida i la separació dels dos continents van ser vistos per a Verdaguer a través de la imatgeria de la muntanya del Montseny, que el poeta va tastar de tan a prop. El seu crític ens ho fa veure, posant en relleu, en els nombrosos versos del llarg poema, les connexions simbòliques entre la descripció del cataclisme geològic i mitològic i l'aparell verbal i fraseològic tret de la rica pedrera lingüística de Folgueroles i el conjunt montsenyenc, que si era rica en llengua és perquè ho era en diversitat de formes de treball i de viure dels homes i les dones que l'usaven.

En les aportacions sobre Guerau de Liost i el Montseny, Ferran Soldevila hi féu el retrat i la circumstància del poeta, que conegué personal-

ment, i Esteve Albert traçà les analogies entre les formes de la muntanya i la personalitat total de Jaume Bofill i Mates.

Soldevila explicava com, al voltant de l'Institut d'Estudis Catalans i de la Biblioteca de Catalunya, ell i els seus companys (Eudald i Estanislau Duran Reynals, Josep M. de Sagarra i Elies Rogent, entre d'altres) havien lligat amistat amb Bofill i Mates, i també com Carner, l'amic fonamental de Bofill, l'any 1908 va suggerir-li el títol del llibre de poemes que el va fer entrar amb bon peu a la nòmina poètica, *La Muntanya d'Ametistes*, prologat en aquella ocasió per Eugeni d'Ors (que acabava de donar ales al Noucentisme amb les seves *Glosses* i que feia seu el poemari del Montseny. Anys més tard, el 1933, en una revisió a fons del llibre, va ser Josep Carner qui el prologà, coincidint la publicació amb l'any de la mort de Guerau.

Soldevila, que coneixia bé el Montseny per les seves estades a Palautordera, considerava que Guerau de Liost era, sobretot, el poeta del Matagalls i de la contrada de Viladrau, amb tot el que voltava el Mas de Rusquelles, i tot va cantar-ho: "la muntanya, l'aigua, les herbes, els arbres, les fruites, les bèsties, les gents, el sol i la lluna, el vent, les hores i el temps". La paraula o la frase feta que sortia, puríssima, dels llavis de la gent del Montseny, va ser incorporada al seu context poètic, però el poeta n'estava tan enamorat que, per si soles, "ja eren poesia", com remarcà Soldevila.

Per la seva banda, en el seu assaig *L'Home del Montseny*, Esteve Albert assenyalava com, més enllà d'aspectes concrets, Guerau de Liost va saber incorporar a la seva obra i a la seva forma de ser i de pensar el conjunt espiritual que destil·lava la Muntanya, fet de "fermesa i discreció, agilitat i lucidesa, amor a la claredat i concreció, abnegació i resolució, austeritat i persistència", com precisava Albert. Hi destacava també, senyor sempre, la seva adaptació a l'ambient rural, "on sabia transfigurar-se i devenir un home sense cap llast de ciutadanisme (que no diem ciutadania)". Aquest senyoratge, per damunt de les localitzacions geogràfiques, és molt interessant de remarcar, perquè, en general, la generació que s'alimentà del Noucentisme i l'alimentà, en voler crear el país, van saber actuar arreu on es van trobar. Els autors d'aquella època, del primer terç de segle, van saber compenetrar-se amb el paisatge i la llengua del poble, perquè, sense falsos idealismes i amb les tensions pertinents, no estaven tan malbaratats com ara.

Com Verdaguer, Guerau trobava en la terra, i concretament al Montseny, el lloc on s'esbandia de tantes vanitats que en la vida de ciu-

tat se'ns encomanen". El Montseny, com diu en el seu cèlebre vers, li imposava "una mica d'amor i una mica de seny", i són aquests els valors, com remarca Albert, "que ell volia infondre o restituir en la vida civil del seu poble".

No acabaren anant així les coses, com se sap, i per això l'autor de l'assaig destacava que, davant de "tants polítics visionaris, de tants demagogs i de tants oportunistes, el polític del nostre país, l'autèntic, el de la terra, el producte natural del nostre paisatge i de la nostra gent del camp, la de debò, és precisament ell".

Com hem dit abans, Guerau moria el 1933, i això li evità, com recalca Esteve Albert, morir d'esglai i de pur esgarriament davant la guerra del 36.

Fins aquí els elements literaris de la Festa Poètica de juny de 1954, a Riells del Montseny – continguts en el volum publicat la tardor de l'any següent–, una festa completada amb l'Eucaristia, ofrenada per Mossèn Pere Ribot, els cants de la Coral Sant Jordi, dirigida per Oriol Martorell i la voluntat general decidida de refer l'església-abadia de Sant Martí, on des d'aleshores, i fins que Déu vulgui, Pere Ribot ha continuat essent testimoni de les coses que no moren.